

MAREK KULIK

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

GŁOSA DO WYROKU SĄDU APELACYJNEGO
W SZCZECINIE Z 12 PAŹDZIERNIKA 2017 R.,
II AKA 53/17, «LEX» NR 2418147

Teza glosowanego wyroku brzmi: Posłużenie się przerobionym fałszywym lub stwierdzającym nieprawdę dokumentem przez ubiegającego się o świadczenie opisane w art. 297 § 1 k.k. zostało uwzględnione w jego znamionach, zatem zbieg przepisów 297 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. jest pomijalny. Inaczej jest w sytuacji, gdy sprawca przedkłada dokumenty, które samodzielnie sfałszował, wówczas mamy do czynienia z sytuacją, że czyn wyczerpuje znamiona dwóch przestępstw i konieczne jest przyjęcie kumulatywnej kwalifikacji.

Wśród zachowań zakazanych w przepisie art. 297 § 1 k.k. znajduje się przedkładanie podrobionego, przerobionego, potwierdzającego nieprawdę dokumentu w określonym w przepisie celu. Z kolei art. 270 § 1 k.k. zabrania, po pierwsze, podrabiania lub przerabiania dokumentu, po drugie, używania dokumentu podrobionego lub przerobionego. Nie powinno budzić wątpliwości, że przedkładanie dokumentu w określonym celu jest używaniem go, a zatem że czynność wykonawcza czynu z art. 297 § 1 k.k. w postaci polegającej na przedłożeniu dokumentu jest sposobem używania go jako autentycznego. To, że można użyć go także i w inny sposób, dowodzi tezy, że znamię czynnościowe jest w art. 297 § 1 k.k. określone wężej niż w art. 270 § 1 k.k. Nie znaczy to

jednak, że art. 297 § 1 k.k. stanowi *lex specialis* wobec art. 270 § 1 k.k. Artykuł 270 § 1 k.k. typizuje czyn skierowany przeciwko wiarygodności dokumentów, a art. 297 § 1 – czyn skierowany przeciwko obrotowi gospodarczemu. Przedmiot ochrony jest w obu przepisach określony różnie. Przy założeniu, że przedmiot ów jest ustawowym znamieniem czynu zabronionego, należy przyjąć, że między przepisami, o których mowa, zachodzi logiczny stosunek krzyżowania się – każdy zawiera treści wspólne z innym, a prócz tego inne¹.

Z logiczno-konstrukcyjnego punktu krzyżowanie się znamion może być podstawą zarówno zbiegu rzeczywistego realnego, skutkującego kwalifikacją kumulatywną, jak zbiegu rzeczywistego pomijalnego, gdyż ustalenie owego krzyżowania się wyłącza stosowanie zasady specjalności, a nie konsumpcji². Oznacza to zresztą, że zasada konsumpcji winna być traktowana relatywnie i *in concreto*, a zatem iż między tymi samymi dwoma przypisami raz konsumpcja zajdzie, innym razem nie. Dostyc często da się ustalić, że między dwoma konkretnymi przepisami nie może dojść do konsumpcji. Nie jest natomiast możliwe kategoryczne stwierdzenie, że między dwoma konkretnymi przepisami zawsze do niej dojdzie. Jeżeli pojawi się układ sytuacyjny, w którym elementy decydujące o społecznej szkodliwości zachowania określonego w przepisie, którego pochłonięcie jest rozważane, nie są w należyty sposób odzwierciedlone w ustawowych znamionach zawartych w przepisie rozważanym jako pochłaniający, konsumpcja, którą interpretator byłby skłonny zastosować, staje się niedopuszczalna³.

¹ M. KULIK, *Tzw. czynność towarzysząca w świetle reguł wyłączania jedności ocen w prawie karnym*, «Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych» 13.2/2009, s. 200.

² J. KOSTARCZYK-GRYSZKA, *Problem granic realnego zbiegu przestępstw*, «Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Prawnicze» 37/1968, s. 28; K. BUCHAŁA, *Prawo karne materialne*, Warszawa 1989, s. 457; A. ZOLL, [w:] K. BUCHAŁA, Z. CWIĄKALSKI, M. SZEWCZYK, A. ZOLL, *Komentarz do kodeksu karnego. Część ogólna*, Warszawa 1990, s. 71; podobnie, jak się wydaje, I. ANDREJEW, *Kodeks karny. Krótki komentarz*, Warszawa 1986, s. 23. Odmienne A. SPOTOWSKI, *Pomijalny (pozorny) zbieg przepisów ustawy i przestępstw*, Warszawa 1990, s. 130-135, który nie widzi potrzeby zaistnienia logicznego stosunku krzyżowania się.

³ W. WOLTER, *Nauka o przestępstwie*, Warszawa 1973, s. 336; A. SPOTOWSKI, *Pomijalny...*, s. 125; K. BUCHAŁA, [w:] K. BUCHAŁA, A. ZOLL, *Kodeks karny. Część*

W analizowanej sprawie doszło do użycia jako autentycznego dokumentu podrobionego, przerobionego lub poświadczającego nieprawdę⁴, polegającego na przedłożeniu go w celu określonym w art. 297 § 1 k.k. Sprawca jednoczynowo wyczerpał ustawowe znamiona czynów zabronionych w dwóch różnych przepisach, a znamiona te krzyżują się nie tylko *in concreto* (na tle konkretnego stanu faktycznego)⁵, lecz także *in abstracto*. Taki układ teoretycznie może być podstawą kwalifikacji kumulatywnej albo konsumpcji. Sąd Apelacyjny w Szczecinie w glosowanym wyroku zastosował konsumpcję, co więcej – tezę orzeczenia ujął tak, że wynika z niej, że należy ją stosować zawsze. Do takiego postawienia sprawy należy zgłosić zastrzeżenie. W zasadzie konsumpcji nie chodzi o to, że dany przepis zawsze eliminuje inny przepis z kwalifikacji prawnej, lecz o to, że w danym stanie faktycznym jeden przepis pełni nie tylko własną rolę, lecz także rolę innego, co sprawia, że wystarcza do uwzględnienia społecznej szkodliwości czynu⁶. Przedłożenie dokumentu w celu określonym w art. 297 § 1 k.k. jest użyciem go za autentyczny w rozumieniu art. 270 § 1 lub art. 273 k.k. Tylko dlatego nie wchodzi tu

ogólna. Komentarz, Kraków 1997, s. 93. Podobnie A. WĄSEK, [w:] O. GÓRNIOK, S. HOC, M. KALITOWSKI, S.M. PRZYJEMSKI, Z. SIENKIEWICZ, J. SZUMSKI, L. TYSZKIEWICZ, A. WĄSEK, *Kodeks karny. Komentarz*, I, Gdańsk 2005, s. 175-176; P. KARDAS, *Problem zbiegu przepisów ustawy a różne postaci współdziałania przestępnego*, «Prokuratura i Prawo» 7-8/2005, s. 109; IDEM, *Zbieg przepisów w prawie karnym. Analiza teoretyczna*, Warszawa 2011, s. 340; A. ZOLL, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. I: Komentarz do art. 1-52 k.k.*, red. W. WROBEL, A. ZOLL, Warszawa 2016, s. 197-198.

⁴ Użycie takiego dokumentu wyczerpuje ustawowe znamiona czynu z art. 270 § 1 k.k. Nie inaczej będzie jednak w razie wyczerpania ustawowych znamion czynu z art. 273 k.k., czyli gdy sprawca przedkłada dokument, który poświadcza nieprawdę, a który został od uprawnionego wyłudzony. Kwestia komplikuje się, gdy to sam sprawca wcześniej wyłudził poświadczenie nieprawdy. Do kwestii tej przyjdzie wrócić niżej.

⁵ Chodzi o jednoczynowe wyczerpanie znamion określonych w obu przepisach. W. WOLTER, *Kumulatywny zbieg przepisów ustawy*, Warszawa 1961, s. 43.

⁶ K. BUCHAŁA, [w:] K. BUCHAŁA, Z. CWIĄKAŁSKI, M. SZEWCZYK, A. ZOLL, *op. cit.*, s. 93; A. WĄSEK, [w:] O. GÓRNIOK, S. HOC, M. KALITOWSKI, S.M. PRZYJEMSKI, Z. SIENKIEWICZ, J. SZUMSKI, L. TYSZKIEWICZ, A. WĄSEK, *Kodeks...*, I, s. 174-175; P. KARDAS, *Zbieg...*, s. 340.

w grę zasada specjalności, że różne są przedmioty ochrony⁷. Stosowanie zasady konsumpcji i wyłączenie art. 270 § 1 lub art. 273 k.k. przez art. 297 § 1 k.k. jest w wypadku jednoczynowego zbiegu nie tylko możliwe, ale wręcz typowe. Jednak cechą konsumpcji jest, że stosuje się ją w realiach sprawy, co oznacza, że między tymi samymi dwoma przepisami raz do niej dojdzie, a raz nie. W wypadkach, kiedy samo użycie dokumentu w szczególny sposób wznaga społeczną szkodliwość całego czynu (np. dokument ma jakąś szczególną wagę, czy też ma taki charakter, że jego dalsze występowanie w obrocie groziłoby poważnymi naruszeniami lub narażeniami dóbr chronionych prawem), konieczne jest zastosowanie kwalifikacji kumulatywnej, a więc rozwiązanie problemu prawnego odmiennie, niż uczynił to SA w Szczecinie w glosowanym wyroku. Nie negując trafności rozstrzygnięcia, warto zatem zauważyć, że jego teza została sformułowana zbyt ogólnie. Nie w pełni precyzyjne jest stwierdzenie, że zbieg między art. 297 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. jest pomijalny. Należałoby raczej powiedzieć, że zbieg tych przepisów zwykle jest pomijalny⁸.

Inaczej jest, jeżeli sprawca sam podrobi lub przerobi dokument, który przedłoży w celu uzyskania pożyczki, kredytu etc. Tu sytuacja różnicuje się w zależności od tego, czy mamy do czynienia z jednym, czy z więcej niż jednym czynem.

Należy założyć, że typowa jest sytuacja, w której sprawca podrabia lub przerabia dokument, a następnie w wykonaniu tego samego całego czasu zamiaru przedkłada ów dokument w celu uzyskania na przykład kredytu lub pożyczki. Jeżeli uznamy, że podrobienie lub przerobienie dokumentu stanowi jedną całość z użyciem dokumentu, dochodzi do

⁷ Odmiennie A. RYBAK, która jest zdania, że różne przedmioty ochrony zbiegających się przepisów skutkują koniecznością przyjęcia zbiegu kumulatywnego; A. RYBAK, *O istocie kumulatywnej kwalifikacji przepisów ustawy*, «Palestra» 43.9-10/1999, s. 48-49. Pogląd ten częściowo można zaakceptować, z zastrzeżeniem, że zastosowanie zasady konsumpcji będzie uprawnione także w wypadku, kiedy dobro chronione nie będzie identyczne, lecz zbliżone. Co prawda wiarygodność dokumentów nie jest przedmiotem ochrony czynu zabronionego w art. 297 § 1 k.k., jednak wydaje się, że z uwagi na kształt typu przedmiot ten jest wkomponowany w realizację znamion.

⁸ Co nie zmieniałyby okoliczności, że w sprawie, w której zapadł glosowany wyrok, zbieg taki byłby najpewniej pomijalny.

zbiegu przepisów ustawy. Tak uznał SA w Szczecinie w glosowanym wyroku. Jeżeli uznać, że są to dwa różne czyny, z których pierwszy jest przerobieniem lub podrobieniem dokumentu (ewentualnie wyłudzeniem poświadczenia nieprawdy), drugi oszustwem kredytowym, powstaje zbieg przestępstw. Do rozstrzygnięcia pozostaje kwestia, czy jest to zbieg pomijalny (przestępstwo współukarane), czy rzeczywisty realny, skutkujący koniecznością wymierzenia kary łącznej.

Rozwiązanie uzależnione jest od rozstrzygnięcia, czy jest to jeden, czy więcej niż jeden czyn zabroniony. Istnieją w tej mierze trzy zasadnicze kryteria: możliwość wyodrębnienia mniej więcej zwartych zespołów zachowania sprawcy, względna zwartość w czasie i miejscu⁹, tożsamość motywacji strony podmiotowej, ewentualnie planu sprawcy¹⁰. Pomocniczo wskazuje się na elementy dodatkowe, jak tożsamość przedmiotu ochrony czy pokrzywdzonego¹¹, jednak trzeba zastrzec, że nie mają one decydującego znaczenia.

⁹ K. MIODUSKI, [w:] J. BAFIA, K. MIODUSKI, M. SIEWIERSKI, Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 1977, s. 46; K. BUCHAŁA, [w:] K. BUCHAŁA, Z. ĆWIAKALSKI, M. SZEWCZYK, A. ZOLL, *op. cit.*, s. 64-66; M. CIEŚLAK, *Prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*, Warszawa 1996, s. 149; A. WĄSEK, [w:] O. GÓRNIOK, S. HOC, M. KALITOWSKI, S.M. PRZYJEMSKI, Z. SIENKIEWICZ, J. SZUMSKI, L. TYSZKIEWICZ, A. WĄSEK, *op. cit.*, s. 144; J. GIEZEK, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. GIEZEK, Warszawa 2012, s. 80.

¹⁰ A. WĄSEK, [w:] O. GÓRNIOK, S. HOC, M. KALITOWSKI, S.M. PRZYJEMSKI, Z. SIENKIEWICZ, J. SZUMSKI, L. TYSZKIEWICZ, A. WĄSEK, *op. cit.*, s. 155 i n.

¹¹ Wyrok SN z 14 września 1967 r., V KRN 311/67, «OSPika» 5/1968, poz. 98; wyrok SN z 19 1979 r., VI KRN 349/78, «OSNPG» 6/1979, poz. 77; wyrok SN z 20 stycznia 1994 r., WR 213/93, «OSNKW» 5-6/1994, poz. 32; postanowienie SN z 30 sierpnia 2001 r., V KKN 111/01, Lex nr 51844. Krytycznie J. NISENSEN, M. SIEWIERSKI, Kodeks karny i prawo o wykroczeniach z komentarzem, Warszawa 1938, s. 37; A. WĄSEK, *Głosa do wyroku SN z dnia 14 września 1967 r. (V KRN 311/67)*, «OSPika» 5/1968, poz. 98; K. MIODUSKI, [w:] J. BAFIA, K. MIODUSKI, M. SIEWIERSKI, *op. cit.*, s. 46. Por. też W. WOLTER, Reguły wyłączenia wielości ocen w prawie karnym, Warszawa 1968, s. 102-103; Ł. POHL, Zbieg przepisów ustawy i zbieg przestępstw – próba uporządkowania pojęć, «RPEiS» 63.1/2005, s. 93. Niekiedy też pojawia się łączone z poprzednim kryterium wielości skutków, które słusznie krytykują J. NISENSEN, M. SIEWIERSKI, *op. cit.*, s. 37; K. MIODUSKI, [w:] J. BAFIA, K. MIODUSKI, M. SIEWIERSKI, *op. cit.*, s. 46; A. WĄSEK, [w:] O. GÓRNIOK, S. HOC, M. KALITOWSKI, S.M. PRZYJEMSKI, Z. SIENKIEWICZ, J. SZUMSKI,

Przenosząc te założenia na grunt głosowanego wyroku, należy zauważyć, że ocena całości jako jednego lub więcej czynu jest w dużej mierze kwestią umowną, w dodatku uzależnioną od ustaleń faktycznych. Gdyby sprawca podrobił lub przerobił dokument (np. tuż przed udaniem się sprawcy do banku lub podobnej instytucji), a następnie od razu posłużył się nim, nie byłoby większej wątpliwości, że jest to jeden czyn, a sprawę należałoby rozwiązać jak w głosowanym wyroku. Nie da się uznać, że którykolwiek z wchodzących w grę przepisów spełnia *in concreto* rolę drugiego. Do znamion czynu z art. 297 § 1 k.k. należy użycie dokumentu, ale nie jego podrobienie lub przerobienie. Usunięcie z kwalifikacji prawnej art. 270 § 1 k.k. znacząco zubożyłoby opis czynu.

Wątpliwości powstają, gdy podrobienie lub przerobienie dokumentu od użycia go dzieli pewien odstęp czasu. Pisząc o „pewnym odstępie”, siłą rzeczy zakładamy jakąś jego relatywność – może być on krótszy lub dłuższy. Intuicyjnie wyczuwamy, że im czas, o którym mowa, krótszy, tym więcej przemawia za jednością czynu, a wydłużenie odstępu zmniejsza możliwość przyjęcia jedności czynu. Znaczne odsunięcie posłużenia się dokumentem od jego podrobienia lub przerobienia sprawi, że zachowania te będzie trzeba uznać za różne czyny zabronione. Przyjmując takie założenie, można nieco doprecyzować pogląd wyrażony w głosowanym wyroku. Rzeczywiście, często będziemy mieli w takich wypadkach do czynienia ze zbiegiem przepisów, jak przyjęto w wyroku. Jednak niekiedy dojdzie do zbiegu przestępstw. W razie wątpliwości należałoby przyjmować jeden, a nie więcej niż jeden czyn, niemniej pojawią się i wypadki, w których powstanie zbieg przestępstw.

Nie wydaje się możliwe abstrakcyjne określenie oddalenia czasowego: które jeszcze uzasadnia uznanie zachowania za jeden czyn, a które już nakazuje uważać je za dwa czyny. Da się to uczynić jedynie w realiach konkretnej sprawy. Nie jest to sytuacja identyczna, jak przy zbiegu czynów wyczerpujących ustawowe znamiona oszustwa kredytowego i oszustwa z art. 286 § 1 k.k.¹² Możliwa tam jest sytuacja, w której sprawca

L. TYSZKIEWICZ, A. WĄSEK, op. cit., I, s. 163; A. ZOLL, [w:] Kodeks..., red. A. ZOLL, s. 144-145.

¹² Por. wyrok SA we Wrocławiu z 27 września 2017 r., II AKa 242/17, «Lex» nr 2381446.

przez dłuższy czas prowadzi działania zmierzające do uzyskania kredytu czy pożyczki z wykorzystaniem podrobionego lub przerobionego dokumentu, dążąc do doprowadzenia innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Często sprawca składa wnioszek kredytowy, następnie po pewnym czasie dołącza podrobione lub przerobione dokumenty, ciągle dążąc do wywołania błędu leżącego u podstaw oszustwa z art. 286 k.k. Nie powinno być większych oporów przed przyjęciem jedności czynu nawet w odniesieniu do zachowania mocno rozciągniętego w czasie, gdyż oszustwo w układzie, o którym mowa, samo w sobie jest rozciągnięte w czasie. Realizacja znamion oszustwa kredytowego wpleciona w tak rozciągniętą realizację znamion zwykłego oszustwa nie razi i jawi się jako naturalna¹³. W analizowanym przypadku jest inaczej – zarówno fałsz dokumentu, jak oszustwo kredytowe to zachowania co do zasady jednorazowe¹⁴.

W analizowanym wypadku jest więc możliwy (choć rzadki) zbieg przestępstw. W sprawie, w której zapadł głosowany wyrok, wypadek taki nie zachodził, co sprawia, że pominięcie takiej możliwości w uzasadnieniu głosowanego wyroku nie zmienia jego ogólnie pozytywnej oceny. Gdyby taki przypadek zbiegu przestępstw zaszedł, należałoby rozstrzygnąć, czy jest to zbieg rzeczywisty, czy przypadek przestępstwa współukaranego uprzedniego.

Przesłankami stosowania współukarania są: funkcjonalne powiązanie czynów, zwykle związane ze stronami podmiotowymi¹⁵, istotna

¹³ Wydaje się, że nie ma potrzeby sięgania w takim układzie po konstrukcję czynu ciągłego, co postuluje P. KARDAS, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 278-363*, red. A. ZOLL, Warszawa 2016, s. 650.

¹⁴ Co do zasady, ponieważ i w ich przypadku można sobie wyobrazić przypadek rozciągnięcia w czasie. Niemniej regułą winno być zachowanie jednorazowe.

¹⁵ Uzasadnienie uchwały SN z 27 listopada 1975 r., VI KZP 22/75, «PiP» 31.6-8/1976, z glosą T. BOJARSKIEGO; J. KOSTARCZYK-GRYSZKA, *op. cit.*, s. 16; A. SPOTOWSKI, *O redukcji ocen przy zbiegu przestępstw*, «PiP» 30.7/1975, s. 81; M. KULIK, *Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2002 r. (I KZP 1/2002)*, «Palestra» 47.1-2/2003, s. 219; W. GRZYB, *Realny zbieg przestępstw. Analiza dogmatyczna na tle kodeksu karnego z 1997 r.*, Warszawa 2013, s. 92.

różnica między stopniami ich społecznej szkodliwości¹⁶. Dodatkowo wskazuje się tożsamość rodzajowego przedmiotu ochrony¹⁷ i pomocniczo tożsamość przedmiotu czynności wykonawczej i pokrzywdzonego¹⁸. Rodzajowy przedmiot ochrony nie jest w ich wypadku tożsamy. Jednak wiarygodność dokumentów, będąca przedmiotem ochrony w art. 270 § 1 k.k., pojawia się niejako „w tle” przedmiotu ochrony określonego w art. 297 § 1 k.k. Wprost chroni on prawidłowość obrotu gospodarczego¹⁹, w szczególności udzielania między innymi kredytów i pożyczek²⁰. W doktrynie wskazuje się też funkcjonowanie instytucji finansowych²¹ względnie instrumentów finansowych²². Takie określenie przedmiotu ochrony może być rozumiane jako mieszczące w sobie także wiarygodność dokumentów używanych w ramach działania tych instytucji. Racjonalizacja celowościowa (*ratio legis*) mogłaby skłaniać do pewnego rozluźnienia kryteriów współukarania i przyjęciu, że jest ono dopuszczalne²³.

Zresztą wymogu tożsamości rodzajowego przedmiotu ochrony nie powinno się chyba absolutyzować. Gdyby tak czynić, zawsze należałoby skazywać sprawcę powiązanych ze sobą czynów znacznie różniących się

¹⁶ Por. A. SPOTOWSKI, *O redukcji...*, s. 81; M. KULIK, *Glosa do postanowienia...*, s. 219; W. GRZYB, *Realny...*, s. 93.

¹⁷ Postanowienie SN z 25 lutego 2002 r., I KZP 1/02, «OSNKW» 5-6/2002, poz. 35; J. KOSTARCZYK-GRYSZKA, *op. cit.*, s. 16; M. KULIK, *Glosa do postanowienia...*, s. 219.

¹⁸ W. WOLTER, *Nauka...*, s. 100; A. SPOTOWSKI, *O redukcji...*, s. 81; IDEM, *Pomijalny...*, s. 192; M. KULIK, *Glosa do postanowienia...*, s. 219; W. GRZYB, *Realny...*, s. 93.

¹⁹ C. BYLICA, *Oszustwo kredytowe na tle obecnego i przyszłego stanu prawnego*, «Przegląd Sądowy» 8.3/1998, s. 78; P. KARDAS, [w:] *Kodeks...*, red. A. ZOLL, s. 633-634.

²⁰ A. MAREK, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 634; T. RAZOWSKI, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. GIEZEK, Warszawa 2014, s. 1195-1196; P. KARDAS, [w:] *Kodeks...*, red. A. ZOLL, s. 634; M. BOJARSKI, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. FILAR, Warszawa 2016, s. 1579.

²¹ I. ZGOLIŃSKI, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. KONARSKA-WRZOSEK, Warszawa 2016, s. 1249.

²² M. GAŁĄZKA, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. GRZEŚKOWIAK, K. WIAK, Warszawa 2018, s. 1389.

²³ Taki pogląd zaprezentował niedawno SA w Katowicach w wyroku z 19 lutego 2015 r., II AKA 513/14, «Lex» nr 1770354, z glosą M. KULIKA, «Lex» nr 283491, analizując zagadnienie współukarania groźby zabójstwa z następnym jego usiłowaniem.

stopniem społecznej szkodliwości, a atakujących różne rodzajowe dobra prawne za dwa przestępstwa w zbiegu realnym, i wymierzać karę łączną na zasadzie absorpcji. Zabieg taki byłby niecelowy, a przecież pomijalny zbieg przestępstw ma charakter teleologiczny²⁴. Dlatego należałoby raczej wymagać nie tyle tożsamości rodzajowego przedmiotu ochrony, ile tego, by był on zbliżony.

Jeżeli wziąć pod uwagę, że w analizowanym wypadku mamy do czynienia z pokrewnymi dobrami prawnymi, można uznać, że kryterium dobra prawnego nie przeciwstawia się współlukaraniu. Jednak w analizowanym wypadku istnieje inna okoliczność, która czyni współlukaranie mało prawdopodobnym. Najistotniejszym kryterium współlukarania jest znacząca różnica w stopniu społecznej szkodliwości. Słusznie podkreśla się, że winna być ona na tyle istotna, by w razie ewentualnego wymiaru kary łącznej kara za przestępstwo, którego pominięcie rozważamy, nie wpływała na jej wysokość²⁵. Można zaryzykować stwierdzenie, że w wypadku branych pod uwagę czynów jest to dosyć mało prawdopodobne, choć nie da się całkowicie wykluczyć. Jednak poziom zagrożenia ustawowego wyrażający abstrakcyjnie ujmowany stopień społecznej szkodliwości społecznej wchodzących w grę czynów pozwala sądzić, że będą to rzadkie wypadki. Dlatego należy sądzić, że w razie gdyby doszło do zbiegu przestępstw, będzie on rzeczywisty, realny.

Z tymi niewielkimi uzupełnieniami należy głosowany wyrok uznać za trafny.

GŁOSA DO WYROKU SĄDU APELACYJNEGO W SZCZECINIE
Z 12 PAŹDZIERNIKA 2017 R., II AKA 53/17, «LEX» NR 2418147

Streszczenie

Głosa dotyczy zagadnienia prawnej oceny zachowania sprawcy przedkładającego podrobiony lub przerobiony dokument w celu uzyskania

²⁴ A. SPOTOWSKI, *Pomijalny...*, s. 192; M. KULIK, *Głosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 stycznia 2001, sygn. IIAKa 248/2000*, «Prokuratura i Prawo» 10/2001, s. 112-113.

²⁵ A. SPOTOWSKI, *Pomijalny...*, s. 192.

kredytu lub pożyczki. Autor podziela pogląd, że samo przedłożenie dokumentu może zostać pochłonięte przez oszustwo kredytowe. Jest jednak zdania, że nie jest to jedynie możliwe rozwiązanie. Uważa bowiem, że w niektórych wypadkach dojdzie do rzeczywistego zbiegu przepisów. W odniesieniu do oceny sytuacji, gdy sprawca najpierw podrabia lub przerabia dokument, a następnie przedkłada go w celu uzyskania kredytu lub pożyczki, autor podziela pogląd, że w grę wchodzi rzeczywisty zbieg przepisów. Uważa jednak, że są możliwe wypadki, gdy dojdzie do zbiegu przestępstw, a nie zbiegu przepisów.

A COMMENT ON THE VERDICT OF 12 OCTOBER 2017 ISSUED BY THE SZCZECIN COURT OF APPEAL, II AKA 53/17, «LEX» NO. 2418147

Summary

The comment concerns the legal assessment of the behaviour of an offender who submits a forged or altered document in order to obtain a loan or credit. I hold the view that the submission alone can be counted as fraud. However, in my opinion this is not the only assessment possible. I contend that in some cases there may be a genuine concurrence of provisions, but I argues that a real concurrence of provisions is involved when the offender first forges or alters the document, and then submits it to obtain a loan or credit. However, there may be situations involving concurrence of offences, not concurrence of provisions.

Słowa kluczowe: fałsz dokumentu; oszustwo kredytowe; zbieg przepisów; zbieg przestępstw.

Keywords: document forgery; fraud; concurrence of provisions; concurrence of offences.

Literatura

ANDREJEW I., *Kodeks karny. Krótki komentarz*, Warszawa 1986.

BAFIA J., MIODUSKI K., SIEWIERSKI M., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 1977.

BUCHAŁA K., *Prawo karne materialne*, Warszawa 1989.

- BUCHAŁA K., ĆWIAKALSKI Z., SZEWCZYK M., ZOLL A., *Komentarz do kodeksu karnego. Część ogólna*, Warszawa 1990.
- BUCHAŁA K., ZOLL A., *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Kraków 1997.
- BYLICA C., *Oszustwo kredytowe na tle obecnego i przyszłego stanu prawnego*, «Przegląd Sądowy» 8.3/1998, s. 78-90.
- CIEŚLAK M., *Prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*, Warszawa 1996.
- FILAR M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016.
- GIEZEK J. (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2012.
- GIEZEK J. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Warszawa 2014.
- GÓRNIOK O., HOC S., KALITOWSKI M., PRZYJEMSKI S.M., SIENKIEWICZ Z., SZUMSKI J., TYSZKIEWICZ L., WĄSEK A., *Kodeks karny. Komentarz*, I, Gdańsk 2005.
- GRZEŚKOWIAK A., WIAK K. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2018.
- GRZYB W., *Realny zbieg przestępstw. Analiza dogmatyczna na tle kodeksu karnego z 1997 r.*, Warszawa 2013.
- KARDAS P., *Problem zbiegu przepisów ustawy a różne postaci współdziałania przestępczego*, «Prokuratura i Prawo» 7-8/2005, s. 88-124.
- KARDAS P., *Zbieg przepisów w prawie karnym. Analiza teoretyczna*, Warszawa 2011.
- KONARSKA-WRZOSEK V. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2016.
- KOSTARCZYK-GRYSZKA J., *Problem granic realnego zbiegu przestępstw*, «Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Prawnicze» 37/1968, s. 7-28.
- KULIK M., *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2002 r. (I KZP 1/2002)*, «Palestra» 47.1-2/2003, s. 215-221.
- KULIK M., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 stycznia 2001, sygn. II AKa 248/2000*, «Prokuratura i Prawo» 10/2001, s. 108-117.
- KULIK M., *Tzw. czynność towarzysząca w świetle reguł wyłączania jedności ocen w prawie karnym*, «Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych» 13.2/2009, s. 185-208.
- MAREK A., *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010.
- NISENSEN J., SIEWIERSKI M., *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach z komentarzem*, Warszawa 1938.
- POHL Ł., *Zbieg przepisów ustawy i zbieg przestępstw – próba uporządkowania pojęć*, «RPSiE» 63.1/2005, s. 93-108.
- SPOTOWSKI A., *O redukcji ocen przy zbiegu przestępstw*, «PiP» 30.7/1975, s. 74-84.
- SPOTOWSKI A., *Pomijalny (pozorny) zbieg przepisów ustawy i przestępstw*, Warszawa 1990.

- WĄSEK A., *Glosa do wyroku SN z dnia 14 września 1967 r. (V KRN 311/67)*, «OSPİKA» 5/1968, poz. 98.
- WOLTER W., *Kumulatywny zbieg przepisów ustawy*, Warszawa 1961.
- WOLTER W., *Nauka o przestępstwie*, Warszawa 1973.
- WOLTER W., *Reguły wyłączenia wielości ocen w prawie karnym*, Warszawa 1968.
- WROBEL W., ZOLL A. (red.), *Kodeks karny. Część ogólna, I: Komentarz do art. 1-52 k.k.*, Warszawa 2016.
- ZOLL A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 278-363*, Warszawa 2016.